

STANOWISKO RADY DS. POLITYKI SENIORALNEJ WS. PROJEKTU USTAWY O BONIE SENIORALNYM

Rada ds. Polityki Senioralnej z aprobatą przyjmuje projekt ustawy o bonie senioralnym, który ma na celu wsparcie osób starszych, umożliwiając im dostęp do usług opiekuńczych oraz pomocniczych. **Inicjatywa ta stanowi istotny element polityki senioralnej, odpowiadającej na wyzwania starzejącego się społeczeństwa, wspierając jednocześnie aktywne zawodowo rodziny w opiece nad ich bliskimi.** Ustawa uwzględnia wyzwania demograficzne oraz rosnące potrzeby społeczne wynikające z starzejącego się społeczeństwa, tworząc przestrzeń do rozwoju profesjonalnych usług wsparcia dla osób starszych w miejscu zamieszkania.

Proponowana inicjatywa ma szansę stać się ważnym elementem nowoczesnej polityki senioralnej, wspierającym aktywność zawodową rodzin, rozwój sektora usług opiekuńczych oraz poprawę jakości życia osób starszych. Aby w pełni wykorzystać jej potencjał, warto poświęcić szczególną uwagę dopracowaniu jej założeń i zapisów, z uwzględnieniem perspektywy długofalowego rozwoju działań w tym zakresie. Taki kierunek działania umożliwi nie tylko realizację bieżących celów, ale także zapewni trwałość i skuteczność rozwiązań w przyszłości.

UZASADNIENIE

Z uwagi na rosnącą liczbę osób starszych oraz zmieniający się model rodziny, wsparcie w zakresie opieki nad seniorami staje się kluczowe nie tylko dla osób starszych, ale również dla ich bliskich, którzy często pełnią rolę opiekunów. Bon senioralny może

stanowić narzędzie, które odciąży rodziny aktywne zawodowo, umożliwiając korzystanie z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Daje to szansę na poprawę jakości życia seniorów, a także zmniejszenie obciążenia ich bliskich, którzy mogą w ten sposób utrzymać równowagę między życiem zawodowym a obowiązkami opiekuńczymi. Dodatkowo zatrudnienie opiekunów w sposób sformalizowany przyczyni się do poprawy jakości opieki nad seniorami, zapewniając im bezpieczeństwo i komfort w codziennym życiu.

Rada ds. Polityki Senioralnej podkreśla, że projekt ustawy o bonie senioralnym to ważny krok w stronę zapewnienia osobom starszym odpowiedniego wsparcia, zarówno w zakresie opieki, jak i możliwości kontynuowania aktywności zawodowej przez ich bliskich. Poniżej przedstawiono szczegółowe stanowisko w kwestii wdrożenia bonu senioralnego, z uwzględnieniem jego dostępności, zasadności oraz potencjalnych wyzwań. Analiza obejmuje aspekty techniczne i organizacyjne, które są kluczowe do skutecznej realizacji programu oraz zapewnienia jego efektywności w praktyce.

ZNACZENIE BONU SENIORALNEGO, JEGO CELE I MOCNE STRONY PROJEKTU

Ustawa jako wyraz troski o godność i komfort życia seniorów, wpisuje się w fundamentalne zasady solidarności międzypokoleniowej. Główne założenia to:

- **Poprawa jakości życia seniorów i ich rodzin:** Bon umożliwi osobom starszym korzystanie z usług wspierających w przypadku pracy zawodowej opiekunów rodzinnych, zwiększając niezależność i poczucie bezpieczeństwa seniorów.
- **Odciążenie rodzin opiekujących się seniorami:** Profesjonalne wsparcie osób starszych pozwoli ich bliskim na powrót lub pozostanie aktywnym na rynku pracy, redukując napięcia i stres, wynikające z pełnienia obowiązków opiekuńczych.
- **Rozwój sektora usług opiekuńczych:** Wprowadzenie bonu będzie impulsem dla profesjonalizacji i rozbudowy tego sektora, tworząc nowe miejsca pracy i podnosząc standard świadczonych usług.

- **Wzmacnianie lokalnych społeczności:** Bon Senioralny może przyczynić się do budowania silniejszych więzi społecznych, poprzez angażowanie lokalnych usługodawców, organizacji pozarządowych oraz instytucji w świadczenie usług opiekuńczych, co sprzyja rozwojowi wspólnot i ich zaangażowaniu w troskę o seniorów.

Aktywizacja zawodowa osób 50+ i starszych, w szczególności kobiet

Obecnie ponad 90% usług opiekuńczych wobec osób starszych jest realizowane przez członków rodziny. Są to przede wszystkim kobiety, które w tym celu rezygnują z pracy, pogarszając tym samym swoją bieżącą sytuację finansową oraz godząc się na istotnie niższe świadczenia po przejściu na emeryturę (brak składek emerytalnych).

Rozwój profesjonalnych usług opiekuńczych

Bon Senioralny integruje działania na rzecz seniorów i ich rodzin, jednocześnie wzmacniając lokalne inicjatywy oraz tworząc solidne podstawy do budowania społeczeństwa opartego na wzajemnym wsparciu i szacunku.

Proponowana ustawa o Bonie Senioralnym to systemowe rozwiązanie, wspierające opiekę nad osobami starszymi, aktywizację zawodową ich rodzin, jak i rozwój sektora usług opiekuńczych. Wprowadzenie bonu niesie za sobą liczne korzyści zarówno na poziomie społecznym, jak i gospodarczym, wzmacniając solidarność międzypokoleniową i rozwój lokalnych społeczności.

- **Godność i niezależność seniorów:** Bon umożliwi osobom starszym pozostanie w ich środowisku domowym, co jest kluczowe dla ich dobrostanu fizycznego i psychicznego.
- **Rozwój gospodarczy:** Program może stać się katalizatorem rozwoju sektora usług opiekuńczych. Obecnie funkcjonuje on głównie w szarej strefie i nie podlega standaryzacji. Legalizacja tego zawodu przyczyni się do wzrostu zabezpieczenia

finansowego i emerytalnego pracowników tego sektora. Jednocześnie może wpłynąć na wzrost aktywizacji obecnie nieaktywnych zawodowo rodzin osób starszych, jak również pozostanie na rynku pracy osób, potrzebujących usług opiekuńczych dla swoich rodziców.

- **Redukcja obciążeń systemu opieki instytucjonalnej:** Zwiększenie dostępności opieki domowej może zmniejszyć zapotrzebowanie na miejsca w placówkach instytucjonalnych.
- **Solidarność społeczna:** Program promuje ideę wspólnotowej troski o seniorów, jednocześnie zwiększając świadomość społeczną w zakresie ich potrzeb.

Wprowadzenie Bonu Senioralnego ma szansę przyczynić się do budowy bardziej zrównoważonego i empatycznego społeczeństwa, w którym wsparcie dla seniorów staje się wspólnym obowiązkiem i priorytetem.

OBSZARY WYMAGAJĄCE DOPRACOWANIA

Pomimo licznych atutów projekt ustawy wymaga pewnych korekt, które pozwolą na pełniejsze dostosowanie go do realiów współczesnej polityki senioralnej oraz potrzeb beneficjentów.

- **Kryteria finansowe dopuszczające do korzystania z usług w zakresie Bonu Senioralnego:** Aktualnie określone limity dochodowe osoby starszej tj. kwotowa wartość świadczenia emerytalnego osoby starszej w poszczególnych latach może odbiegać od rzeczywistych realiów rynkowych, tym samym ograniczając dostępność programu dla części rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i finansowej.
Wprowadzenie:
 - mechanizmu „złotówka za złotówkę” tj. redukowanie wartości usługi po przekroczeniu ww. limitu;

- limitu uprawniającego do bonu wyrażonego jako średnia emerytura w danym roku, z uwzględnieniem corocznej waloryzacji;
- zasad waloryzacji tej kwoty

pozwołyby na płynniejsze dostosowanie dostępność usług do zmian poziomu świadczeń oraz złagodzić ryzyko nagłego wykluczenia ze świadczeń osób nieznacznie przekraczających wskazane w projekcie kryteria finansowe.

- **Kwota bonu:** maksymalna wartość usługi w ramach bonu senioralnego, powinna stanowić odniesienie do minimalnego wynagrodzenia w danym roku kalendarzowym (np. 50% minimalnego wynagrodzenia w danym roku kalendarzowym). Określenie wartości bonu jako stałej kwoty, może być nieadekwatne i okazać się niewystarczające w kontekście realiów rynkowych, różnic regionalnych w kosztach usług opiekuńczych oraz rosnących cen w gospodarce.
- **Procedury administracyjne:** Złożoność procesu przyznawania świadczenia, w tym wymóg przeprowadzania wizyt środowiskowych, może stanowić wyzwanie zarówno dla wnioskodawców, jak i administracji samorządowej. Zasadne wydaje się uproszczenie tych procedur oraz zwiększenie ich przejrzystości.

Wprowadzenie odpowiednich zmian może znacząco zwiększyć skuteczność programu, czyniąc go bardziej dostępnym i lepiej dostosowanym do zróżnicowanych potrzeb seniorów oraz ich rodzin. Korekty te pozwolą także na usprawnienie realizacji programu i większe wsparcie lokalnych społeczności.

PROPONOWANE KIERUNKI ROZWOJU

Rada ds. Polityki Senioralnej pragnie podkreślić, że przedstawione poniżej proponowane kierunki rozwoju mają na celu zarówno usprawnienie funkcjonowania Bonu Senioralnego w jego obecnym kształcie, jak i wskazanie kierunków rozwoju programu w przyszłości. Jesteśmy świadomi, że wdrożenie wszystkich propozycji może wymagać czasu, a także uwzględnienia istniejących ograniczeń administracyjnych, finansowych oraz organizacyjnych. Niemniej jednak, konsekwentna praca nad udoskonaleniem programu pozwoli na jego pełne wykorzystanie w odpowiedzi na dynamicznie zmieniające się potrzeby społeczne i demograficzne.

- 1. Poszerzenie kryteriów dostępności:** Rozważenie możliwości objęcia programem wszystkich seniorów niesamodzielnym, niezależnie od ich sytuacji rodzinnej oraz obniżenie granicy wiekowej kwalifikacji do 65 lat. W ten sposób program mógłby objąć szersze grono osób potrzebujących wsparcia, zwiększając jego oddziaływanie społeczne.
- 2. Waloryzacja świadczeń:** Wprowadzenie mechanizmu regularnej waloryzacji wartości bonu, co umożliwi dostosowywanie jego wysokości do zmieniających się kosztów życia i regionalnych różnic ekonomicznych.
- 3. Uproszczenie procedur:** Opracowanie przyjaznych i zautomatyzowanych rozwiązań administracyjnych, takich jak cyfryzacja procesu składania wniosków. Ułatwi to dostęp do świadczenia i zmniejszy obciążenia organizacyjne dla gmin.
- 4. Wsparcie dla samorządów:** Zwiększenie funduszy przeznaczonych na administrację programu, co pozwoli jednostkom lokalnym na skuteczniejsze wdrażanie i realizację bonu, unikając przeciążenia kadrowego i organizacyjnego.
- 5. Kampania edukacyjna i informacyjna:** Realizacja ogólnopolskiej kampanii skierowanej do seniorów, rodzin, samorządów i instytucji opiekuńczych. Jej celem

będzie zwiększenie świadomości społecznej na temat Bonu Senioralnego oraz korzyści, jakie może przynieść jego wdrożenie.

6. **Zasada „złotówka za złotówkę”:** Wprowadzenie mechanizmu pozwalającego na stopniowe ograniczanie wsparcia w przypadku przekroczenia progów dochodowych, zamiast ich nagłego wykluczenia. Takie podejście pozwoli uniknąć sytuacji, w której osoby w potrzebie tracą prawo do świadczenia.
7. **Rozszerzenie zakresu wiekowego:** Uwzględnienie w programie osób młodszych niż 75 lat, w szczególności tych, które mają orzeczoną niesamodzielność. Pozwoli to objąć wsparciem osoby, które ze względu na stan zdrowia wymagają pomocy wcześniej.
8. **Mechanizmy ewaluacji i monitoringu:** Stworzenie narzędzi umożliwiających ocenę skuteczności programu oraz jego dostosowanie do zmieniających się potrzeb beneficjentów. Ewaluacje przeprowadzane regularnie pozwolą na identyfikację obszarów wymagających dalszych modyfikacji.
9. **Długofalowa wizja rozwoju:** Uznanie Bonu Senioralnego za element większej strategii polityki senioralnej, obejmującej m.in. rozwój sektora usług opiekuńczych, wsparcie dla rodzin opiekujących się seniorami oraz tworzenie infrastruktury społecznej na poziomie lokalnym.
10. **Precyzyjne określenie zasad kwalifikowania do finansowania wsparcia za pomocą Bonu Senioralnego.** Istnieje potrzeba szczegółowego określenia zasad przyznawania punktów potencjalnym beneficjentom.

Przedstawione rekomendacje mają na celu stworzenie **efektywnego i długofalowego systemowego narzędzia wsparcia** dla polskich seniorów i ich rodzin oraz **stworzenie sektora profesjonalnych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania**. Ich realizacja może wzmocnić skuteczność programu i jego pozytywny wpływ w zakresie społecznym i gospodarczym kraju. Mamy nadzieję, że wdrożenie tych rekomendacji

pozwole na stworzenie kompleksowego i efektywnego systemu wsparcia, który sprosta wyzwaniom demograficznym oraz potrzebom polskiego społeczeństwa.

PODSUMOWANIE

Bon Senioralny jest inicjatywą o dużej wartości społecznej i gospodarczej, ale jego skuteczność wymaga dopracowania w obszarach wspomnianych w niniejszym opracowaniu. Rada apeluje o otwartość na dialog i współpracę ze wszystkimi interesariuszami – od samorządów, przez organizacje społeczne, po rodziny seniorów. Wprowadzenie bonu to szansa na budowanie bardziej solidarnych, sprawiedliwych i empatycznych fundamentów polityki senioralnej w Polsce. Jego realizacja wymaga jednak strategicznego planowania, rozważenia i odpowiedzialności w tworzeniu systemowych rozwiązań.

Rada ds. Polityki Senioralnej uznaje projekt ustawy o bonie senioralnym za istotny element nowoczesnej polityki senioralnej, odpowiadającej na wyzwania związane ze starzejącym się społeczeństwem w Polsce. Wyrażamy przekonanie, że projekt stanie się filarem długofalowych działań na rzecz godnego życia polskich seniorów i ich rodzin. Ustawa stanowi ważny krok w przygotowaniu kraju do obecnych i przyszłych zmian demograficznych, oferując wsparcie osobom starszym, których bliscy są aktywni zawodowo. Pomimo wyzwań w zakresie organizacji i dostępności, wierzymy, że dalsza praca nad szczegółami projektu umożliwi jego skuteczną implementację, przyczyniając się do poprawy jakości życia seniorów oraz ich rodzin, zapewniając im wsparcie w codziennych obowiązkach.

dr hab. Marta Podhorecka, prof. UMK
Przewodnicząca Rady ds. Polityki Senioralnej